

20.637

A. M. N. MUZEUM
KIADÁSOSZTÁLYA

Ujgond

Jászszági folyóirat

Jászberényi főtér

I. évfolyam 1. szám.

Ára: 80 fillér.

Jászberény, 1941. december 1.

GECSE ÁRPÁD: Munkaközben.
(Kiállítva a Műcsarnok
őszii Tárlatán.)

BENKE-LÁSZLÓ:
freskó a csákvai
r. kat. templomból.

RÁCZ KÁLMÁN: Jászberényi heftipiac télen.

GY. RIBA JÁNOS: Gyöngyösi vásár.
(Megvette Budapest székesfőváros.)

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Hirlevelok és levelek
1842. év. 7303. sz.

Ugar

SZERKESZTI: IFJ. FECSKE SÁNDOR

JÁZSAGI FOLYÓIRAT MEGJELENIK MINDEN HÓNAP 1-ÉN. ELŐFIZETÉSI DÍJ EGY ÉVRE 8 P. FÉLÉVRE 4 P.
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL JÁSZBERÉNY, APPONYI-TÉR 24.

Testvérem!

483

Most, hogy a postás letette asztalodra az Ugar első számát, vagy ha esetleg magad vásároltad kint az utcán az árúnál, tudom, hogy bizonyos kíváncsisággal — mely minden újdonságnak kijár — veszed a kezébe. Azt gondold, hogy megnézed, ha már meg van, mint idegent szokás, messziről és felületesen. Azt a kérdést is felteszed magadban bizonyosan, hogy kinek hiányzott eddig és kinek van rá szüksége? Csak azt felejtet el, hogy mások is vannak, akik másként gondolkodnak. Mert tudjuk és ez az éltető erőnk, hogy vannak, akik a kíváncsiságon felül az öröm érzésével veszik kezükbe a lapot, érdeklődve olvassák tartalmát és nem dobják öt perc után a papírkosárba, hogy ezzel végleg megfeledezzenek és eltemessenek magunkban olyas valamit mely ő értük is született és őket is szolgálni akarja hittel, szeretettel és tudással. Mi mindenkit magunk között szeretnénk látni, hogy minél több harcosa legyen a gondolatnak, mely szebb jövőt, szociálisabb helyzetet és műveltebb társadalmakat akar itt a jászok földjén. Nem titok senki előtt, hogy talán ennyire a semmiből még egy lap sem indult. Saját filléreinkből indítottuk meg az Ugart, számszerint huszan; segítség, részvény és tőke nélkül. De segítségünk minden felénk nyúló kéz, részvényünk a reménykedés, amely szerint többet ér a jász nép, mint ahogyan mondják, tőkénk pedig úgy az értelmi, mint az iparos, kereskedő, gazda és munkás társadalom, amelyben visszhangot keresünk. Nyereségről nem áhítunk,

de nyereségünk minden amit a jövőért és fiainkért teszünk.

Minden lap megindulásakor vezércikket szoktak írni beköszöntő félet, rendszerint szívhez szóló szövegekkel, jó hangos hírkeltéssel és ígérettel. De jász népünk jól tudja, hogy ígérni könnyű, adni nehéz, az előbbihez a lelkiismeretlen és buta emberek is értenek, de az utóbbihoz lelkiismeretes munka és küzdelem kell. Egyszóval: nem ígérünk semmit. Tettünk mértéke ez a folyóirat, ma és holnap egyaránt. Célunk a szépet, értékeset keresni, a hibákra rámutatni és mindig bíráló mértékkel állni önmagunk és a közösség felett. Nem szövetkeztünk dicsőre, sem arra, hogy szavalókarként fűjjük a beszajkózott nótát.

Megindulunk, s reméljük nem kell megtorpanunk az annyit hangoztatott jász közöny fala előtt. Haladni fogunk, akár csak lépésről lépésre is és nem fogunk megállni, mert megállni, megpihenni és a siker vagy elismerés rózsaszínű ábrándjait szövögetni — kiesni a munka állandó üteméből — a holnap, a cél halálát jelenti. Nekünk pedig a holnapok a legfontosabbak, ezért akarunk dolgozni, s népünkért az újjászületett Európában. Dolgozni akarunk, — mint azt már annyian mondták és hangoztatták az utóbbi időben — az ugaron, mert nincs olyan ugar, mely okos, tervszerű gazdálkodás és művelés mellett ne váljon termőfölddé! A tétel alól a szellem sem lehet kivétel. Ez a felismerés indított bennünket utnak és ez hajt tovább, mindig csak tovább...

(f.)

NYILATKOZATOK AZ UGAR MEGINDULÁSÁKOR

Dr. Pénzes Sándor,
Jászberény város polgármestere:

Midőn a „Jászági Tollforgatók“ kitűnő társasága az „Ugar“ hasábjain beleveti tollekéjét a jász-föld szellemi és kulturális életének televény parlagjába, hogy azt felezántsa s abba a tudomány, irodalom és művészet magját elvessse, kívánom, hogy nemes célkitűzése és munkája legyen áldást hozó ez ősi föld népének szellemi, erkölcsi és anyagi előhaladására. A szellemi munkások pedig önzetlen fáradozásuk méltó jutalmát a bőséges termés betakarításában találják meg.

Dr. Muhoray Károly,
a jászági felsőjárás főszolgabírója:

Öszintén örülök, hogy megvalósult az a lap, mely a Jászág szociális és kulturális problémáival foglalkozik. Az Ugarnak abban látom hiányt pótoló feladatát, hogy minden jász községbe el akar jutni, hogy ápolni kívánja a jász testvéri érzést és mintegy összekötő szálát akar vonni Jászberény és a jászági községek között. Remélem, hogy járásom minden községre átérzi ezt és szeretettel fogadja az „Ugart.“

Ecseny Lajos,
a jászági alsójárás főszolgabírója:

A Jászberényben megjelenő „Ugar“ jászági folyóirat nagy hiányokat fog pótolni a gazdasági élet terén. Különösen fontos ez ma, amikor a rendkívüli intézkedések válnak szükségessé és hogy erről úgy a nagy közönség, mint a gazdaközönség szaksajtó útján teljes tájékozódást nyerjen. Meg vagyok győződve, hogy az „Ugar“ című folyóirat járásom területén is a legnagyobb közkedveltségnek fog örvendeni.

Régi eszmék új köntösben

Irta: Dr. Bathó Károly

Ez az első gondolatunk, midőn egy új lapra tekintünk. E gondolatunk azonban a jelen esetben téves, helyesebben nem teljesen helytálló. A cél ugyan tagadhatatlanul a régi: a jász eszme szolgálata. A metódus azonban új és különösen az eszmének szolgálók újak, erőteljesebb, kezdeményező, egy szóval: fiatalok. Azt mondtam, hogy a cél a régi: a jász eszme szolgálata.

nem törődöm a gúnyral, a rágalommal, amely még jászoktól is mindannyiunk osztály részül jutott, akik ezt az eszmét szívvel-lellekkel szolgáltuk, sőt annál is inkább biztatom a fiatalokat: Törletlen és törhetetlen lélekkel fel a harcra, győzzétek le a közönyt, szántsátok fel az ugart, irtsátok ki a gázt, tegyétek értékesebbé a Jászágot, a szent magyar földnek ezt a nekünk leg-szentebb darabját!

Mit értek én ezalatt? Komoly törekvést arra, hogy a Gondviselés-től reánk bízott Jászföld erkölcsi, szellemi és anyagi értékeit kitermeljük, felszínre hozzuk, összefogjuk, tömörítsük és ezeket az értékeket a tömörítés által erősebbé téve megsokszorozzuk azért, hogy a Jászág az egységes magyar nemzeti géniusz kebelén hatalmassá felnöve, földrajzi fekvésével, földjének jóságával, népcének színtiszta magyarságával, higgadságával, — a politikai kalandokat megvető — politikai érettségével, nagyszerű katonanyagával az egységes magyar nemzeti államnak nem csak komoly értéket jelentő darabja, hanem ép a fenti adottságok folytán a legmegbízhatóbb erkölcsi, politikai, katonai és gazdasági támasza is legyen.

Ez az a sokat kigúnyolt jász-eszme és ez annak szolgálata. Ép ezért utasítom vissza azt a vádat, amely e szolgálatban széthúzás, — szeparista törekvést — lát és

ŐSZI ESTE

A nap Pestnek megy le...
Kelet ita lettem...
Kis csónakom öltén!
Hull, folyik a könnyem.

Viszi a szívem is
Vérzön a nap este,
Mint egyszer egy asszony
Ki messze ment, messze.

Itt árvt az élet...
Szűk hazám a Jászág,
Itt siklom a Zagyván
Szelve kigyóhátát...

A nap Pestnek megy le,
Pestnek ment Szerelmem:
Minden arra hagy el,
Hold se két felettem...

RÉPÁS JANOS

Erdély hálójára honvédeink iránt

Tavaly ősszel erdélyi bevonulásunk során a szilágy megyei Bősháza községbe először, a mi jászberényi gyalogzászlóaljunk érkezett be. Éjfél felé járt már az idő és 60 kilométeres napi menet mögöttünk — szinte nem is tudtuk azt a szeretetet és ujjongást, eléggé érezni, amellyel fogadtak. De ott tartózkodásunk három napja alatt azután volt alkalmunk megérteni és látni, hogy mit jelentett magyar testvéreinknek a 22 év oláh megszállása és hogy a felszabadításért mily hálásak nekünk.

Azt azonban, hogy milyen mély emléket hagyott bennük az első honvédek bevonulása csak most mérhetjük fel igazán. A napokban ugyanis háromtagú küldöttség érkezett Jászberénybe, hogy a bevonuló zászlóalj parancsnokának vitéz Huszkay László alezredesnek átnyújtsa a község díszpolgári oklevelét. Így kívánják a kedves magyar bősháza-i testvérek kifejezésre juttatni nagyrabecetlenségüket és köszönetüket a zászlóalj parancsnokának és ezzel a ténnyel együtt az egész 2/III. zászlóalj minden tisztjének és egész legénységének.

Miért van szükség a jászberényi népfőiskolára?

Irta: Bogtár Gyula

Néhány jász község és város címerét nézegettem a minap. Már a negyedik után arra gondoltam, hogy milyen sok bennük a hasonló díszítés. Alig van olyan jászági címer, melyről hiányoznék Lehel kürtjének rajza, s a magyar apostoli kettős kereszt. A jászok vitézségét bizonyító képek is ott büszkélkednek valamennyi címeren. A kardot fogó vitézi kéz és kar, s a lovon ülő, kardját magasra tartó vitéz bátor tekintete ma is lelkesít mindnyájunkat; láttukra régi magyar küzdelmek emléke kél új életre lelkünkben. Vajjon hányszor állt meg a véres kardú vitéz a jász falu közepén, vagy a tanyai házak előtt, hogy a fegyvert fogható fiatalágot a haza védelmére szólítsa? S a házak ajtaja ilyenkor mindig megnyílt: a jász katoná karddal szántotta a földjét, vérrel boronálta, halált aratott, sebektől borított, elgyötört — teste pedig gyakran odakerült az embercsontokból magasodó áldozati asztag tetejébe...

A magyarság nemzeti létéért folytatott hosszú harcát azonban több arcvonalon is vívta. A magyar művelődés megteremtése és védelme éppen olyan fontos volt, mint az ország területi épsége vagy függetlensége. „Elvessz az én népem, mivelhogy tudomány nélkül való“ — adja Arany János ünnepi ódája Széchenyi ajkára a megdőbönt felkiáltást, mely azóta igen sokszor elhangzott a hazájukért aggodó magyarok körében. A Legnagyobb Magyar születése százötvenedik évfordulója idején is komoran csendülnek fülünkbe ezek a súlyos igék, s eszünkbe jut, hogy Széchenyi, a francia hadjárati vitéz és vakmerő huszárpapátánya, a háború befejezése után azt írta naplójába: „Most pedig húzzuk le a vörös nadrágot és tanuljunk.“ S néhány év múlva a Magyar Tudományos Akadémia megalapításával elindult az alkotások útján... Ez a feladata a Jászág mai ifjúságának is. A második világháború még nem szólította teljesen fegyverbe a magyarságot, ifjúságunk feladata tehát: tanulni és alkotni! Tanulni a népfőiskolán, alkotni odahaza a falujában és a tanyáján!

Népfőiskola... Újszerű összetett szó, mely alig ismert vagy egészen ismeretlen fogalmat jelöl. Induljunk ki mégis abból, hogy összetétel, s a részekre való bontásnak kell bennünket eligazítania. Főiskola: vagyis nem mindenkinek való, mert tanítványaitól szellemi és jellembéli érettséget kíván, a legmagasabb képzést adja, s ezért, aki elvégzi, szakmájában, társadalmi osztályában vezetésre képes és hívatott. A népé pedig, tehát népfőiskola azért, mert a néphez igazodik, a nép számára van, azt adja, amire a népnek van szüksége, s aki elvégzi, hívatott vezetője lehet falujának, okos irányítója és intézője tanyája ügyes-hajos dolgainak. Így alakult ki a népfőiskola fogalma közel húsz esztendeig tartó kísérletezés és próbálgatás alapján, s a legutóbbi két-három évben már sok gazdafiú látogatta az ország különféle városai-ban és községeiben rendezett népfőiskolai tanfolyamokat.

A Jászág tehetséges, jellemes gazdafiúságának részt kell vennie a január hónap folyamán meg-

induló jászberényi népfőiskolai tanfolyamon. Szélesebb látókörű, nagyobb tudású, öntudatosabb, vezetni és irányítani tudó magyar földműveseket akarnak itt nevelni. Jöszű, tehetséges ifjainknak meg kell ismerniük a magyarság nagy sorskérdéseit, meg kell győződnie az összetartás, az egyetakarás fontosságáról, a kiművelt emberfőkben való nagy hiányról, be kell látniuk, hogy önzetlen, akaraterős emberekre van szüksége az országnak, s hogy jellem nélkül a legnagyobb tudás is értéktelen. Nagy szükség van a helyes magyar és a helyes paraszti öntudatra való ébresztésre is. Ezért kell a falu vezetőgazdáinak ismerniük a magyarság történetét, földjének mivoltát, természeti kincsait, s általában a magyarság helyzetét Európa népei között. Ezeknek az ismereteknek a birtokában másképpen látja majd a gazdafiú faluja életét és problémáit. A paraszti öntudat kérdése talán még fontosabb! A tatai népfőiskola vezetői szomorúan állapították meg, hogy a népfőiskola tanítványai még csak nem is hallottak arról, hogy parasztnak lenni büszkeség, mert ennek a társadalmi osztálynak a magyarság fennmaradásában és előrehaladásában talán mindenkinél nagyobb érdemei vannak. Mert volt idő, amikor nem voltak tudósok, amikor a festő nem dolgozhatott, az építész nem tervezhetett: parasztság ezekben az öldöklő, lélekgyöttrő századokban is megőrizte ősi nyelvét, lelkében rejtegette eljövendő művészetének motívumait, és szíve alatt hordozta későbbi korok minden magyar értékét. A jobbágykalyibák megőrizték a néhány százezer honfoglaló minden értékét és megsokszorozták és milliókra emelték számukat. A parasztság vezetőinek tudniuk kell, hogy nincsen olyan hatalom, amely a természet isteni törvényein változtatni tudna, másszóval, hogy minden állam erkölcsi, gazdasági, katonai hatalmának fenntartója: az egyszerű nép. Az egészséges állami lét és minden ebből fakadó erő a földből élő és a földben gyökerező népi erőn nyugszik. A népi műveltség és hagyomány éppen ezért elengedhetetlen része az egyetemes magyar művelődésnek. A magyar népdalait, táncait, meséit, mondáit minden vezetőnek ismernie kell, s nagy figyelemmel kell a népi származású, a népi hagyományból kinőtt íróink felé fordulnunk. József Attila, Erdélyi József, Illyés Gyula, Sinka István, Veres Péter, Tamási Áron, Szabó Pál, Asztalos István, Kádár Lajos, Nagy István a föld fiainak köréből indultak el, kispaszti, béres, zsellér portán, földhöz ragadt szülők és rokonok mellett töltötték gyermek éveiket, ifjúságukat, néhányan közülük ma is „téli írók“, mert nyáron együtt dolgoznak falujuk többi gazdájával, mezőgazdasági munkásával, s mindnyájan a parasztság érdekeinek harcosai. A faluja emelkedéséért, jólétéért küzdő vezető példájukkal, útmutatásukkal erősítik és támogatják nehéz munkájában. Népünknek nemcsak az ősi hagyományok megőrzése, s az igaz népi kultúra és irodalom megteremtése körül vannak érdemei, hanem a gazdasági tudás és műveltség létrehozásában is. A Duna-Tisza-közén, a futóhomokon a magyar

paraszt teremtett magasfejlettségű zöldség-, gyümölcs- és szőlőkultúrát. A kezdeményezés gondolata, sőt a kivétel megállapításának módja is egyszerű kisgazdától származik, akiknek esze, tapasztalata teremtette meg ezen a vad homokon a magasszínvonalú kerti gazdálkodást. A makói hagyma, szegedi, kalocsai paprika, a nagykorösi ugorka, zöldség, a csányi dinnye, a rétközi káposzta, a nyírségi burgonya, a mogyoródi, fóti, veresegyházi paradicsom, spárgatermelés, stb. mind népi kezdeményezés eredménye. Vajjon milyen magasra fejlődik mezőgazdasági termelésünk, ha a gazdai fjak a népfőiskolán megismerik a mai gazdasági rend bonyolult felépítési módját, megtanulják az agrárpolitika legfontosabb kérdéseit és jártasak lesznek a termelés és értékesítés valamennyi útvesztőjében? S ha a mindennapi, küzdelmes élet apró nehézségeinek orvosszereit mind-mind megismerik, s falujukban, tanyájukon mindenkin segíteni tudnak?

A jászberényi népfőiskolára szükség van!!!
A Jászság népe a multban is sokszor megmutatta, hogy akar és tud magán segíteni. Amikor elzalogosították, az utolsó párnáját is eladta, hogy saját erejéből megválthassa magát. Évszázados történelmi sorsa folyamán ugyanolyan elvek lebegtek előtte, mint Széchenyi előtt: Csak magunkban a hiba, de magunkban a feltámadási erő is! „Semmit mástól ne várjunk, csak a saját szívós tevékenységünkötől!”
A népfőiskola módot akar nyújtani arra, hogy a falu és tanya saját magán segítsen, azaz saját legkiválóbb fiait mutassák meg neki a szebb jövő felé vezető utakat. A kiváló gazdai fjakkal nem iskolásan akar a népfőiskola foglalkozni. Az előadások formája nem kötött, hanem teljesen szabad, megbeszélészerű lesz, a fajtájukért aggódó fiatalabb és idősebb magyarok testvéri beszélgetése, a segítség módjainak részletes és alapos tanácskozás.

Rákóczi emléke ma is szent a Jászságban.

EZÜSTKALÁSZOS GAZDÁK

November hó 19-én nyílt meg Jászberényben a II. ezüstkalászos gazdatanfolyam. A távlati tanfolyamhoz még kicsit nehezen ment a gazdák toborzása, tavaly még a kezdet nehézségeivel kellett megküzdeni, ez idén már könnyebben ment a dolog: egyszerűen kitalált a létszám és megnyílhatott a II. téli gazdasági tanfolyam. A többi jász községben is mindenütt voltak már ilyen tanfolyamok és a gazdák nagy érdeklődéssel látogatták azokat.

Tavaly télen indult meg nagyobb arányban ezeknek a tanfolyamoknak a megrendezése úgy, hogy az elmúlt évben több száz tanfolyamot tartottak az egész országban.

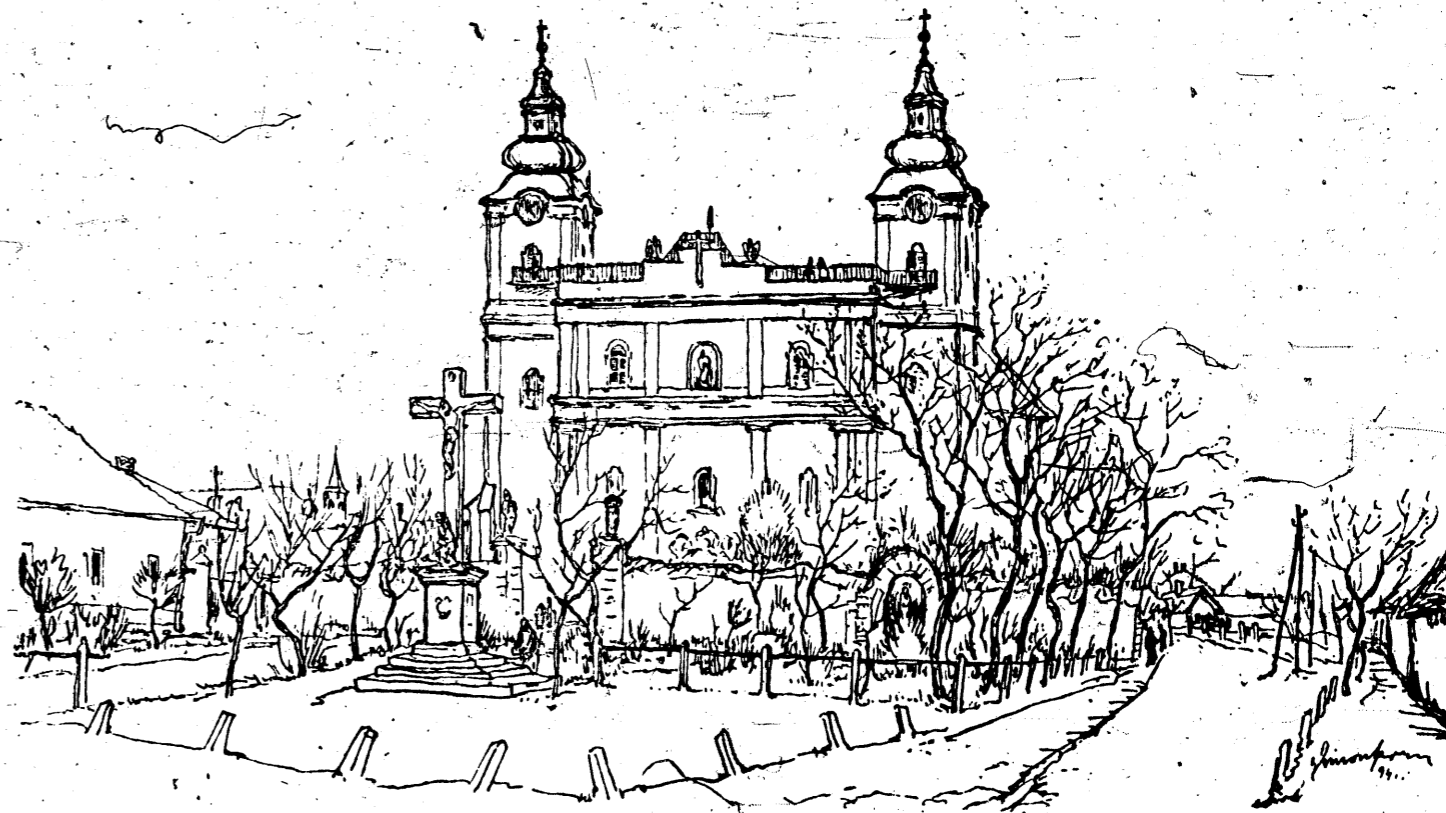
Miért van szükség ezekre a téli gazdasági tanfolyamokra? Erre a

kérdésre mindenki maga meg tud felelni. A most folyó második világháború idején, amikor a közellátás és a közlekedés körül, a háborús idők természeténél fogva némi zökkenők vannak, óriási nemzeti és európai érdek fűződik ahhoz, hogy ezek a zökkenők megszűnjenek és a közlekedés teljesen zavartalan legyen. Most, amikor szinte egész Európa küzd a bolsevik terror és barbarizmus ellen, a tengely és szövetséges hatalmak példa nélkül álló eredményeket érnek el az ellenség leverésében: a végleges győzelem két tényezőt fordul meg: gazdasági és lelki tényezőt. Zavartalan lesz-e a közlekedés és a közellátás és melyik fél lesz fegyverkezettebb, kitarítottabb. Tehát ha valaha szük-

ség volt arra, hogy többet termeljünk, most egyenesen sokat kell termelnünk!

Ezért kellene az ezüstkalászos gazdatanfolyamok! Több tudás, nagyobb szakismeret, a föld termőerejének teljes kihasználása, az állattenyésztés fejlesztése, az állattartás fokozása, a hizlalás széles körben való kiterjesztése stb., ezek a feladatok várnak az ezüstkalászos gazdákra és minden egyes gazdára. Ebben a termelő és nemzetépítő munkában nem áll magára hagyatva a gazdatársadalom, mert a kormány is segítségére siet a gazdatársadalomnak és bőségesen fog gondoskodni a mezőgazdaság megsegítéséről az egymilliárdos beruházási program keretén belül.

Dr. ERDŐS ISTVÁN

TEHETSÉGVÉDELEM A JÁSZSÁGGBAN

A jászapáti gimnáziummal kapcsolatos internátus kérdése oly régi, mint maga a gimnázium. Amikor még 1916-ban a gimnázium egyik fiatal tanára a fővárosban járt, a közoktatásügyi tanács egyik tagja a következő kérdéssel lepte meg: van-e jászapáti gimnáziumnak létjogosultsága, elegendő tanulója és megfelelő színvonala? A fiatal tanár már akkor így felelt: „Jászapáti maga megélné gimnázium nélkül is, tanulóinak több mint 50%-a a vidékről jár be; de ha az intézet már megvan, bizonyára jó hatással lesz a vidék művelődésére... és ha sikerülne sok bejáró tanuló számára internátust létesíteni, a jövője is biztosítva volna.” A gimnáziumnak egyik agilis hittanára komolyan foglalkozott egy internátus felállításának tervével, hozott is magával Amerikából 3 magyar fiút, akiknek szállását az internátus magának tekintette. De ez a mag nem kelt ki, a nemes szándék csak egy értekezletig jutott el, amely megállapította, hogy anyagi erő nélkül nem lehet internátust létesíteni.

És ez év szeptember 25-én megnyílt. Azok számára, akik ismerték a tervezettség reménytelen meddőségét, olyan meglepetés volt ez az internátus-alapítás, mint mondjuk, Pallas Athéné születése Zeus koponyájából. A terv megvalósításához természetesen szükséges volt egy jelentős nemzeti gondolatnak hozzájárulása és a kultuskormány pénzügyi ereje.

Ez a nemzeti jelentőségű gondolat a szegény és tehetséges falusi tanulók iskoláztatása, felnevelése a magyar középosztály felfrissítéséért. Ha pedig komolyan vesszük, hogy a gimnázium a nemzeti gondolat hordozója és a nemzeti állam szükséges

alapja, akkor ennek a nemzetnek szüksége van minden istenhada tehetség fejlesztésére. Hogy a falusi szegénység tehetséges fiait ne kallódjanak el, az állam kiváló tehetségű falusi fiúk számára messzemenő támogatással módot nyújt a gimnázium elvégzésére. A kultuskormány már az 1941-42. iskolai évben megkezdte falusi tehetség védő munkáját. Rendeletben kijelölte a jászapáti és a mohácsi gimnáziumot, ahol szeptember hónapban (Jászapáti szept. 22-én) megtartották az első képességkutató vizsgálatot. A jászapáti gimnáziumban a 33 jelentkező közül 22 tanulót miűsítették kiválóan alkalmasnak a gimnáziumi tanulmányok folytatására. Ezekről a tanulókról az állam gondoskodik, internátusban tanári felügyelet mellett neveli, élelemmel, ruhával és könyvvel ellátja őket. A szülők csak egészen jelentéktelen, jelképes összeget fizetnek fiuk eltartásáért.

A jászapáti internátus 22 tanulójának szolgálma igazolja, hogy a kultuskormány intézkedése korszerű és szükséges volt.

Ha nyugati államok államférfiainak, tudósainak és művészeinek életrajzát olvassuk, gyakran fogunk elcsodálkozni, milyen egyszerű sorsból emelkedtek fel népük vezérévé, vagy művelődésük büszkeségévé. A tehetség isteni adomány, és egyáltalán nincsen kapcsolatban a szülők jómódjával. Amelyik nemzet komolyan veszi jövőjét és erős akar maradni a népek versenyében, az nem engedheti meg magának azt a pazarlást, hogy értékes tehetségei szegénység miatt elkallódjanak, elpusztuljanak. Magyarország nem lehet többé a tehetségek temetője.

FELLNER FERENC

JÁSZKISÉR felénk nyújtotta kezét

Mióta szöveteztünk, mint jázsági Tollforgatók, s mióta, mint Ugar munkatársai is együtt dolgozunk, talán Jászkisér adta a legszebb napot nekünk. November 23-ára ugyanis az összes jász községek közül legelőször Jászkisér hívott meg bennünket falai közé, hogy a Református Egyház dísztermében ismertessük célkitűzéseinket és munkánkat, hogy elvigyük közéjük irásainkat és gondolatainkat. Mi nagy örömmel mentünk, mert minden jász községből felénk nyújtott kar kétszeresen kedves a számunkra. Előadásunkra annyian jöttek el, hogy végül már a terembe sem fértek. Kedves leánykák már megelőzően is bekopogtattak házról-házra meghívókkal és hívták az

estére Jászkisér közönségét. Az előlegzett bizalom amit ezektől a leányoktól kaptunk külön is jól esik. S még valami: a gazdaságosság példás felvonulása. Jöttek és hallgattak: csizmások, csillogó szeműek. Szinte felét a teremnek a fiatalság töltötte meg. Milyen szerencsés az a falu, amelynek ilyen érdeklődő ifjúsága van.

Műsorunkat Gergely Andor főjegyző nyitotta meg, ki Gócsa József református lelkésszel együtt ennek a falunak a vezetője és irányítója. Hogy munkájuknak mi az eredménye hangoztatnunk sem kell. A helybeli Gombos Eszter, versét adta elő. Szemes Gábor ismerette célkitűzéseinket, Simon Ferenc pedig bevezette a műsort és bemutatta

a hallgatóságnak a szereplőket: Batáry Imrét, Berzáty Lászlót, Bognár Gyulát, ifj. Fecské Sándort, Karácsonyi Józsefet, Könyvi Lászlót, Répás Jánost és Vásárhelyi Józsefet, kik az est keretében megérdemelt sikert arattak.

Ha pedig valaki azt kérdezné, hogy mi volt az, ami a jászkiséri tartózkodásunk alatt legjobban megkapott bennünket, gondolkodás nélkül azt felelhetjük, hogy a községi hangos beszélő. Miért? Mert csak kiálltunk akár egy mellékutcában, akár a falu szélén a tornácra vagy a kapuba és nem a jázsági süket csönd, vett körül bennünket, hanem felénk szállt a falu közepe felől a szó: a kultúra.

Reméljük, hogy a többi jász község is mellénk áll, ugyanúgy, ahogy Jászkisér tette.

Jászárokszállás december 6-án rendeztünk még bemutatkozó esténket, munkatársaink a jázsági festők pedig kiállítás keretében szerepelnek ugyanakkor.

A gümőkór jelentősége a Jászságban

Irta: dr. dabasi Halász György.

Minden vidéknek van valamely jellegzetes betegsége. Olyan betegséget értek alatta, amely nem szórványosan, hanem tömegben fordul elő, mely ráüti bélyegét a lakosság nagy százalékára. Elterjedésére befolyással van az éghajlat, a táplálkozás, hygienikus viszonyok, általános szociális állapot.

Két évi jászberényi tartózkodásom alatt azt tapasztaltam, hogy a Jászság jellegzetes betegsége a tüdővész. Ez az alattomos veszedelmes kór a lakosságunk színe-javát támadja meg, a csecsemőkortól az aggkorig minden időben, sőt még olyan egyéneknek is, akik betegségekről mitsem tudnak, gyakran találtam kezdetleges, vagy annál már előrehaladottabb folyamatot. Pusztít pedig a Jászságban nemcsak a tüdő, hanem a mirigy-, csont- és ízületi tuberculózis is. Feltűnőnek találok, hogy Budapesttel szemben lakosságunk jóval nagyobb számban szenved gümőkórban. Ez a megállapítás első pillanatra ellentmondásnak látszik. Hiszen a fővárosban is nagy a nyomor, a táplálkozás rosszabb, mint vidéken, a levegő füstös, koromtartalmánál fogva tisztátalan, egészségtelen. Ezzel szemben a nagyvárosban a hygienikus viszonyok határozottan jobbak. A száraz, egészséges lakás, tisztálkodás lehetősége (fürdőszobák), az utak portalanítása, orvosi kérdésekben nagyobb felvilágosodottság adja meg az említett különbségeket.

Előrebocsájtottakból következik a tüdőbaj elleni küzdelmünk két sarkalatos pontja: a megelőzés és a már kifejlődött betegséggel szemben való küzdelem. Az előbbi inkább hatósági, utóbbi inkább orvosi feladat, de a két tényező közreműködése mindkét esetben elengedhetetlen.

Mit tehetünk megelőzéssel a tüdőbaj leküzdésére?

Fel kell világosítanunk a lakosságot a baj mibenlétére, tüneteire, következményeire, fertőző voltára. Ez a felvilágosító munka kezdődhet az

iskolában, folytatódhat felnőttek részére tartott előadás sorozatokban, moziban stb.

Gondoskodnunk kell egészséges lakásokról. Vert földből, vályogból, kő- vagy téglalap nélkül épülő lakásokra engedélyt nem volna szabad adni, az alapot a földszinti magasságban szigetelni kell. Vert földből készült padozat elvetendő, mint hogy tisztántartása lehetetlen. Az ablak felület nagysága a szoba nagyságához viszonyítva szabályozandó. Az utakat burkolással, öntözéssel tegyük pormentessé. A már megbetegedett fertőző egyént kiemeljük családjá köréből, hogy a betegség terjedésének útját álljuk. Erre a célra szolgálnak a létesítendő tüdőgondozók, kiskorú gyermekeik részére napközi otthonok. Hiába van néhány pazar berendezésű, nagyköltséggel épült tüdőbeteg szanatóriumunk, a falusi nép még betegesen sem hagyja el szívesen otthonát, helyben — lehetőleg minden községben — kell részére a segítséget nyújtanunk. Egészséges, nem fertőzött szarvasmarhától származó tej, változatos, nem egyoldalú táplálkozás elengedhetetlenül szükséges. Minthogy a tüdőbaj elleni küzdelem elsősorban pénzkérdés, az általános szociális jólét emelése itt kapcsolódik bele a tüdőbaj elleni küzdelembe.

Mit tehetünk orvosi ténykedésünkkel a már kifejlődött betegség leküzdésére?

Itt megint külön kell választanunk a belgyógyászati és sebészi kezelést. Általánosan ismert tuberculózis minden megnyilvánulásánál a nyugalom, fekvés, magaslati vagy tengerparti levegő, napfény, jó táplálkozás, áldásos hatása. Elölt baktérium kulturákkal való oltással emelhetjük a szervezet ellenállóképességét. Egyébként a kezelés tüneti.

Vajjon kezelhető-e eredményesen a gümőkór sebésziileg?

A közönségnek tudomása van arról, hogy a csont-, ízületi-, mirigy tuberculózis, hashártya- vese-

tuberculózis sebészi eljárásokkal gyógyítható, de még mindig hitetlen, ha arról van szó, hogy a tüdőbajt operálni lehet, sőt adott esetben kell is. Pedig hány tüdőbajos beteg tudnánk segíteni, ha idejében műtétnek vetné alá magát.

Minden sebészi eljárás egy tapasztalati tény felismeréséből ered, hogy ugyanis a nyugalom elősegíti a gyógyulást. Ennek a nyugalomnak a biztosítására rögzítjük gipszkötésben a beteg ízületet, fektetjük gipszágyban a csigolyatuberculózisban szenvedőt. De hogyan hozzuk nyugalomban a tüdőt?

A tüdőt nyugalomba hozhatjuk úgy, hogy levegőt töltünk a mellhártyaüregbe, a rekeszizom bénítása által megszüntetjük a rekeszizom mozgását s a béna rekeszizom a hasüri nyomásnak engedve, alapja felől nyomja össze a tüdőt.

Ha levegőtöltés a mellhártya-összenövés miatt nem végezhető el, még mindig sikerülhet az összenövés átégetése után.

Ha a mellhártya-összenövés olyan fokuak, hogy azok szét nem választhatók és emiatt a levegőtöltés nem vihető keresztül — mely eljárásnak megfordítható voltánál fogva a többi eljárást min-

dig meg kell előznie — jön szóba a tüdő maradandó összenyomásával járó Paraffin-plomba és a borda kivételével járó mellkas-plastica műtétje. Ezeket az eljárásokat elsősorban akkor alkalmazzuk, ha tuberculotikus tüdőszövet-szételés, üregképződésre vezetett.

A testhőmérsékleten megmerevedő Paraffin-olajat a tüdő és a csontos mellkasfal közé helyezve, körülírt helyen vagyunk képesek a tüdőt összenyomni. Ugyanezt a célt szolgálja a borda kivételével járó mellkas-plastica is. A mellkas csontos fala ugyanis kifeszítve tartja a tüdőt, ha a csontos fal elesik, a tüdő s így a benne levő üreg is összenyomatik s a gyógyulásra alkalmassá válik.

Minden műtétet a beteg gondos kivizsgálása előzzen meg. Szigoruan individualizálnunk kell, s a műtét nagyságát, több szakaszra való elosztását, a beteg teherbíró képességéhez kell szabnunk.

Mindezekre azért voltam bátor kissé részletesebben kitérni, hogy felhívjam a figyelmét arra a körülményre: a tüdőbaj veszedelmes pusztít a jász magyarság értékes soraiban és ennek a Morbus Hungaricusnak útját kell, sőt lehet is állani.

Szövetkezésben az erő

A jázsági szövetkezetek majdnem negyven esztendő óta multum tekinthetnek vissza. Nem felső szervezési munka erőszakos gyümölcseként születtek meg ezek a jázsági szövetkezetek, hanem a jász nép vallásos és elmélyülő lelkülete hívta életre őket. Ezelőtt 40 évvel még kevés kereskedő volt a Jászságban, a meglévő szatócs üzletek legnagyobbbrészt idegen elemek kezében voltak és a gyakori vásári beszerzések csatlódásai után a becsapás művészeit ismerte meg a jász nép az akkori vásárokon. A liberális kereskedelem akkor még irányítás és elv nélkül az egyéni érdek jegyében dolgozott és a falusi szatócs kereskedelmet idegen kufár elemek kerítették hatalmukba, melyek a gyors vagyonszerzésre kínálózkodó lehetőséget saját javukra alaposan kihasználták. A falu népe, de különösen a kisemberek és iparosok fogyasztói érdekeiknek megvédésére örömmel siettek az „Isten, Haza, Család, Munka” jelíggel hirdető szövetkezetek zászlói alá. Az első idők kis bérlet boltjaiban már megjelentek a „szabott árak”, mely fogalom lett a falu népe előtt és ez a kereskedői megbecsülést is maga után vont. Igazi védbástyái voltak ezek a szövetkezetek már akkor is a kis embereknek és az altruizmus jegyében küzdöttek érde-

keiknek a megvédéséért. Büszkék is voltak a jászok szövetkezeteikre és mindég hangsfolyozták, ha a szövetkezetről volt szó, hogy az a „miénk”. Ugy is szerették és szeretik ma is, mintha a saját egyénenkénti kis partájuk volna. A Hangya fogyasztási szövetkezetek mellett minden nagyobb jász községben megalakult a Hitelszövetkezet is és sok helyen van már Tejszövetkezet, biztosítva a lakosság tokeaszükségletét és termelvényeinek értékesítését. A szövetkezeti munka neveli a népet, ki akarja emelni a közönyéből, ismerteti a többtermelési lehetőségeket, állandóan serkenti a minőségi termelésre, tájékoztatja a piaci árakról, értékesítési lehetőségekről és az árak rögzítésével, mint bástya áll a tagok érdekei mellett. A Szövetkezetek vezetőségében részt vesz a pap, a jegyző, kántor, tanító, aki nemcsak szellemi támogatást és erkölcsi erőt ad, hanem kialakítja azt a harmóniát, amely a nemzeti összetartozást erősíti és összeköti a kis embert és földművest az értelmivel, a középosztállyal. Így érvényesül a Jászság gazdasági életében a szövetkezeten keresztül az erkölcsi erő, szemben az anyagi materiális felfogással, mert a szövetkezetek életében a hajtóerő nem egyéni érdek, hanem — közhaszon.

Az Ugar karácsony estje.

Iskolánkivüli Népművelési Bizottság „Nagykarácsony éjtszakája” címmel népszokás-bemutatót rendez a Karácsony előtti héten. Ennek az ünnepségnek a keretében folyóiratunk néhány jászberényi szegénygyermeket karácsonyi ajándékban részesít és néhány munkatársa mesék elmondásával szórakoztatja a szegény kisgyermeket.

Az Ugar pályázata

Folyóiratunk pályázatot hirdet: „A fiatalság szerepe az újjárendezett Európában” címmel. A pályázat nem lehet több, mint két gépelt íves oldal. Beküldési határideje: 1942 január 15. Részt vehetnek a jászberényi és jászapáti gimnázium, a tanítóképző intézet tanulói, a Kat. Legényegylet iparos és kereskedő tagjai és a gazdaság azon tagjai, kik résztvevői a II. ezüstkálászos gazdátanfolyamnak. A pályázatot hivatagú bizottság bírálja el, melynek tagja a jászberényi gimnázium és tanítóképző egy-egy tanára, a Legényegylet elnöke, a Közbirtokosság egy kiküldöttje és az Ugar szerkesztőségének két tagja.

A pályanyertes három művet lapunk a februári számban kezdi közölni.

BATÁRY IMRE

Levél a munkásifjakhoz

Sokezer magyar munkásifjú ül le esténként szerény vacsorájához fáradtan, elcsigázva, azzal a gondolattal vajjon mit hoz a holnap? Lesz-e eröm a küzdelemre? tudok-e majd győzni? vagy feladom az elveimért folytatott harcot? De mik is az elveid? miért a harc?... Mit akarsz?

Mesterek, műhelyfőnökök, segédek válaszoljanak erre a súlyos kérdésre! És ők hallgatnak.

Munkásifjú Barátom! engeddd meg, hogy én válaszoljak helyettük és elmondjam, mit is akarsz? mit is akarunk?

Harcot hirdetünk egy új társadalmi rendért! melyben nincsenek válaszfalak értelmi és munkás között. Nincs osztályellentét, hanem a munkás egyenrangú tagja a társadalomnak,

ahol nem nélkülünk döntenek rólam! A magunk szavát is hallatni akarjuk már egyszer! Mi tudjuk legjobban mi a panaszunk, mi fáj?! Miért ne képviselhetnénk tehát saját ügyeinket? Miért ne érvényesülhetne egyszer már Krisztus szeretet parancsa!

Küzdünk a szociális-állameszméért. ahol a megbecsülés és megbecsültetés alapja a munka és nem a származás. Válguk és világgá kiáltjuk: „minden ember annyit ér, amennyit tud és tesz!” Szent meggyőződésünk, hogy ebben az új államban minden munkás megtalálja munkája érdeme szerint a jobb megélhetést a nagyobb darabka kenyeret, kielégítheti szellemi igényeit és ami a legfontosabb eltarthatja családját, felnevelheti gyermekeit.

Mi tudni akarunk! Sokat akarunk tudni. Érteni akarunk mindenhez. Igaz, senki sem lehet mindenben mester, csak egyben, de abban igazán, ez a szakma. Ezt a szakmai tudást akarjuk még tökéletesebbé tenni. Ez a tudás, kenyér. Ezt megfizetik. Kevés, ügyes, szakmáját értő fiatal ember csavarog a világban állás nélkül. Ez a tudás hatalom is. Nemzetfenntartó erő. Ezért küzdünk az új társadalmi rendért, mert ott lehetővé lesz, hogy napi munkánk mellett tanulhatunk és tovább képezhetjük magunkat.

Fogjuk meg egymás kezét és ne menekülj! Menekülő munkások... menekülő iparosok... mi lesz az őrségváltással? mi lesz azokkal az álmokkal, miket esztendők óta vetettünk?... egyszer csak teremniök kellene! Furcsa ez a fiatalság. Eladja függetlenségét. Hát érdemes azért a szűkös

kis nyugdíjért? Eltemetted iparos mulatad, istenadta képességeidet és beszegődsz altszti állásokba... gyárakba... háborus szezonmunkák ideiglenes helyeire... álmodsz villamoskalauzi életéről... segédhivatali kuliskodásról...

Nem veszed észre, hogy ugys ott a baj: széles országban annyian vannak a szolgálattelkek, udvaroncok, trógerék, lakások és Aladárok... Nem veszed észre a baj okát: hiányoznak a kitartó, következetes, gerincsorvadás nélküli emberek?!

Magyar kötelességed is azt hozza magával, hogy kitarts az órhelyen. Mi lesz, ha vérszegénnyé válik kisipari társadalmunk?

Fogjuk meg egymás kezét. Keltük fel egy-

másban a hivatástudatot. Nézz a szemembe! hol van az idealizmusod, mely elindított azon az életpályán? Nőjjetek ki már az alig-emberek és kisszakaszéletek korlátoltságából és legyetek látók!

Nincs anyag és munkaalkalom-mondod. Ugy érzed süllyed a hajó. Menekülj talán? Nem! A magyar munkásifjúnak csak egy lehetősége van, ha szereti fajtáját, hogy küzdjön, emberebb legyen és kiverkedje becsületes szakmai tudással a szebb és boldogabb magyar jövőt...

Munkásifjú Barátom!... megszóllaltak a harsonák. Fújuk az örök magyar ébresztőt... Nem hallod?... pedig téged is hív...

Egyesülésben az erő... Ha győzni akarsz, állj közénk, vedd e folyóiratot, vidd el műhelyedbe és olvasd!... éljed... sorain keresztül mutatjuk a helyes utat, biztatjuk, tanítjuk, vezetjük egymást az új magyar hajnalhasadás felé... egymással... egymásért.

KOVÁCS ISTVÁN

KÖNNYŰ LÁSZLÓ:

SZEGÉNYSEG BATÁRJA

November volt és az eső esett,
Egymást kergették a sűrű fellegek,
Hulltak a fákról a sárga levelek.
A hideg szélben mégis csodát
Rügyezett az anyai szeretet.
Düledező, régi, kopottas batáron
Tolta a gyermekét, mint aranyos ágyon.
Jól betakarogatta szíve melegével,
Esőtől védte esernyőjével
És gúnygöött neki: tente baba, tente,
Aludjál fiacskám, szívem kicsi szentje.
Mosolygott, mosolygott és a sáros utcán
Szentek boldogsága sugárzott az arcán.
Az égből az Isten mosolygott le rája,
Ó a szent szegénység kopottas batárja
Te hoztad a szentek áldott légiját,
Költök álmodozók piros glóriáját,
Te ringattál engem kopottas batáron,
Te daloltál bennem huszonhét bús nyáron.
S hogy megláttalak a novemberi utcán,
Éreztem, hogy te fogsz dalolni ezután,
Mert van még szeretet, virraszt télen-nyáron:
Mosolygó gyermeket tol kopott batáron!

Új levanteotthon Jászteleken

Jászteleken a régi iskola épületét levante otthonná építették át, hol egy nagyterem, két szoba és egy szertár áll az ifjúság rendelkezésére. November 16-án ünnepség keretében adták át az új családias otthont a fiatalságnak. Rusvay Lajos főjegyző beszédében buzdította az ifjúságot önképzésre. Rigó Mátyás plébános pedig arra kérte az ifjúságot, hogy a multat utánozza, a magyarság boldogabb jövőjének vesse meg alapját.

Jászok elemek a középkori hadviselésben

Írta: dr. Fiala Endre

Hétszáz évvel ezelőtt, a tatárjárás szomorú tapasztalata után az Alföld magyar népéből sokan átköltöztek az erdős, hegyes vidékek termékeny folyóvölgyeire. A hegyvidék határvonalán megtelepedett magyar nemzetségek tagjai és a perflóriakon adományban részesült urak felvidéki erdélyi és más védettebb földön építik fel új lakóhelyeiket a szőlővárait és azok körzetébe a Duna-Tisza vidékéről visznek telepeseket. Az így és a tatárveszedelem következtében a Tisza mentén és a Duna-Tisza közén pusztán maradt nagy területre Geregye Pál országbíró még 1243-ban vagy 1244-ben behúta a mohi csata előtt bolgár földre menekült kúnokat és jászokat, s már 1246-ban elvitte őket az osztrák herceg ellen indított hadjáratra. Hét századdal ezelőtt így kapcsolódott be a kúnok és a jászok a magyar történelembe. Kötöny kún király, igaz, már 1239 végén megkapta IV. Béla király engedélyét, hogy népével együtt Magyarországon letelepedjék, de a király még ekkor a kúnokat és jászokat nem mai helyökre, hanem minden ellenkezőj ellenére is az országban szerteszét osztva, lakatlan földekre telepítette le. Amikor pedig 1241. március 15-én Sejbán 10 ezer lovasból álló tatárhadteste már a mai Jászberény vidékén járt, sőt felderítő csapatai Pest alá értek, akik közül néhányat a magyarok elfogtak, tudjuk, hogy közülük kúnok is akadtak. Az is ismeretes, hogy ennek a következménye lett Kötöny kún király meggyilkolása és a kúnoknak az országból való kivonulása. A Duna-Tisza közét pogányul végigpusztították s a délvidékre érve a Szerémségbe keltek át és bolgár földre távoztak. Végül is tehát csak 1243-44-től kapcsolódnak be szervesen a magyar nemzettestbe. Ettől kezdve a nemzet egész életében résztvesznek. A XIII. sz. ban még külön említik őket forrásaink, de a XIV. sz. tól, az Anjou-királyok korától lassan-lassan szívvel-lélekkel egységiesen keresztények és jó európaiak lesznek a magyarsággal együtt. A későbbi századokban való jászok különbséte csak a területre, a jászok vidékre vonatkozik.

Mielőtt katonai szerepüket részleteznénk, rövid visszpillantást kell vetnünk a középkor hadügyi viszonyaira. A magyarság s negyedik századdal később a kúnok és jászok Keletről jöttek akkor, amikor Nyugat már több százados kultúrával rendelkezett. A nyugati államkormányzás tudományát, a katonai hadszervezés művészetét a római intézmények és történet alapján szokás vizsgálni, mert először Róma állította talpra azt a hadsereget, mely évszázadokon át diadalmasan helyállott a legkülönbözőbb ellenfelekkel szemben. Először kiterjesztette ez a haderő a birodalom határait, azután pedig ezt a roppant területet mindaddig védte, míg a mögötte álló társadalom össze nem omlott. Hadszervezet és társadalom ugyanis a legszorosabb kapcsolatban áll egymással, egyik a másikkal fejlődik, egymást kölcsönösen támogatja és meghatározza. Ez a fölényes értékű hadigépezet ezerszázados élettartam után végül is a Kelettel szemben bukott el, mert a Keletre jellemző hadviselés, a nagy síkságok lovasnomádjainak portyázó harcmodorával szemben tehetetlennek bizonyult. Csak védekezni tudott egy darabig, de támadni nem. Ezzel szemben a keleti népek hadrakelt tömegei könnyebb fegyverzetűek, mozgékonyabbak és jóval nagyobb számúak a nyugatiakénál. Nyugat a középkorban is a harcosrendnek, a lovasságnak előkelő helyet biztosított, közvetlenül az Egyház után következő, akik mellett azonban egyéb és mindig számosabb rétegek foglalkoztak nem katonai természetű feladatokkal. A középkor nyugati társadalmában állandó alakulásban lévő kultúrtársadalom volt. Itt a harcosrend csak egy rend volt. A keleti seregek mögött vagy mellett nincsen semmiféle társadalom. A keleti sereg mindig maga volt az egész fegyverforgató nép. Ez a tény első pillanatban hatalmas súlyos vereséggé, ha a nép egésze küzdötté végig, egyenesen katasztrófává avatta. Nem is ritka jelenség a keleti népek történelmében, hogy egy veszített ütközet nyomán a vesztes fél mindenesetül eltűnik a történelemből. Ellenben a nyugati hadseregeknek a vereség csak egyszerű vereséget jelentett, bizonyos létszámú harcos pusztulását, akiknek helyébe azonnal mások léptek. Nyugatnak tehát mindig volt számottevő tartaléka. Alig telt el azonban a honfoglalás után egy évszázad, már a magyarság maga is Nyugathoz csatlakozott és így későbbi történelmünkben az egész nép

már nem tette erejét mindenegyes ütközetben egészen kockára. Katonailag is idomultunk tehát Nyugathoz. Ez mentette meg és biztosította jövőnk. Ez a fejlődés, a harcos elem kiválasztódása a XII-XIII. sz. ban indult meg teljes erejével a Nyugaton uralkodó irányban. Ekkor jelennek meg hadtörténelmünkben a kúnok-jászok, akik a teljesen nyugatias, tehát már kisebb létszámú magyar lovasság mellett ebben a században ismét keleti színezetűvé teszik hadikultúránkat. Mint új keleti népek, igen nagy, az akkori Magyarországon már szokatlan tömegben teljesítették hadi szolgálatait. Ebben a században, amíg tehát be nem olvadtak a magyarságba, amíg hadi kultúrájuk megmarad keletinek, addig szerepelnek külön hadtörténelmünkben is. A XIII. sz. minden csatájában csodálkozva tapasztalhatjuk, hogy a magyar lovas jászok száma nagyobb, mint a szembenálló felek valamennyi egyéb fegyverzetű harcosáé együttesen s ugyanakkor azt is mondják a források, hogy némelyik magyar úr úgy kezelte a lovagi fegyvereket, mintha a hadi mesterséget a lovagi hadviselés hazájában, Franciaországban tanulta volna. Az jászok természetesen kúnok és jászok, akik mögött kezdetleges, keleti társadalom áll, a nehéz fegyveresek pedig a már nyugati mintára kifejlesztett magyar lovagi harcosréteg tagjai. A kúnok-jászok mindig kéznél voltak s az általuk képviselt katonai erőt a kormányzat természetesen nem volt hajlandó paragon hevertetni, de a magyar fejlődés, a magyar elem fejlődése szinte lázas ütemben iparkodott ugyanakkor a Nyugattal haladni. Erre az időre esik tehát a kúnok és jászok önálló szereplése hadtörténelmünkben, amelyek közül elsőnek a Frigyes osztrák herceg elleni 1246. évi megtorló hadjáratot kell megemlítenünk. (A következő példák egy-egy típust mutatnak, hogy ezek alapján bizonyos következtetéseket vonhassunk le.)

1246 nyárelején IV. Béla királyunk Bécsúj helyen szemben a Lajta vagy Sár folyó innenső oldalán jókora sereget gyűjtött össze. A királyi seregben a jászokunk fejedelme, Alpra is vállalt parancsnokságot. A június 15-én vívott csata eldöntetlenül, Magyarországra és Ausztriára nézve kézzelfogható eredmény nélkül végződött. Az osztrák sereg zöme, nehézsúlyú lovasságával visszavetette a magyar sereg elővédjét, a Lajtán átkelő könnyű jászok lovasságát, amelynek sorából sokakat elgázolt, s amikor erre a magyar sereg zöme közbelépett, a csatának már vége is szakadt. Ezt a csatát mindkét fél tiszta lovagi módra tervezte és hajtotta végre; egymással farkasszemet nézve, közel vonult fel, csak a Lajta folyó választotta el őket egymástól. Rajtaütésre, meglepetésre egyik fél se törekedett. A támadást ugyan a magyarok kezdték meg, de csak akkor, amikor az ellenség is teljesen készen állott a mérkőzésre. A jászok könnyű lovasság nem oldaltámadásra, cselvetésre használtatott fel, hanem elővédként előrelökölve, rendes lovasroham végrehajtására, amelyben a nehéz német vasasok csakhamar felülkerekedtek. Ezt határozott vezetési hibának kell minősítenünk. Hogy ez a tipikus lovagi mérkőzés nem lett reánk végtetesebb, ennek az az oka, hogy az osztrák sereg, különösen a csatában elesett Frigyes herceg fővezér mégtöbb taktikai hibát követett el.

1249-ben Béla király veje, Rosztiszláv herceg halicsai király a lengyel mezőkön, augusztus 17-én Jaroslau ostroma közben a felmentő orosz csapatokkal megmérkőzve a csatát kénytelen volt elhagyni. A jászok lovasság ostromszerekekkel ellátva Jaroslau várát ostromolta, a messzebbmenő felderítést teljesen elhanyagolva, miközben az orosz seregek meglepetésszerűen szétzörták őket.

Az Ausztria birtokért folytatott újabb háborúban, 1250 június havában Béla király jó magyar és jászok sereg élén betört Ausztriába azzal az előkélt szándékkal, hogy „addig nem tér vissza, amíg egész Ausztriát fel nem dúlta, tönkre nem tette.” A források azt bizonyítják, hogy Béla serege tényleg „tört, zúzott, pusztított, rombolt, amerre csak járt” s a „kúnok iszonyú kegyetlenségeket követtek el.” Bécsből kezdve a Semmeringig mindent rettenetesen fel-dúltak s a még nem egészen keresztény kúnok Mária Zellit is felégették. Több vár elfoglalása után a királyi sereg visszavért Magyarországra. A határt nem sikerült a Bécs-Muramentí Bruck-Graz-Marburg, Klagenfurt-Laibach által jelölt vonalig, a természetesebb, zártabb határokig előretolni, s az öldöklés és pusztítás sem öregbítette hírnevünket és tekintélyünket. (Folyt. köv.)

A jászárokszállási kubikusok között

Ott voltam ismét közöttük. Szinte idegenül éreztem magam megújított tornácos otthonunkban, a Munkáskörben, de ők a felismerés örömeivel vettek körül. Rongyosak, tépettek, kemények, kiasszottak, elkéseredett nincstelenség, csalódottak, ezerszer becsapottak, de szeretik, aki szeretettel megy közéjük.

Kubikusok. Arcukat szattyánszínűre cserzette a szél, tenyerükön megvastagodott és megkeményedett a bőr, mint a csizmatalp, ruhájuk földszínű, szemükben a nyugtalanság és bizonytalanság fénye reszket, panasznak az egész csapkodja.

Jászárokszállás egyik legnagyobb Jász község, egyben a Jászág legnagyobb kubikusfészke is. Körülbelül ezerkötvszáz kubikus él itt, akik a község különböző részein, de főképpen az u. n. Alsözben laknak sárbafulladt, gondozatlan utcák mentén töpörödött apró házacskáikban. Távasztól késő őszig alig lehet őket itthon látni, csak ványadt asszonyaik, szakadt gunyájú, meztelábos gyermekeik élnek itthon. Majdnem mindegyiknek nagy családja van. Alig akad köztük egyke. Az alszögi iskolában egymásután szervezik az új tanítói állásokat. A férfinek az ország egyik sarkától a másikig szétszóródva, bandákba verődve keresi egész nyáron a kenyeret. Mikor aztán így tél elején csonttá fagy a föld, s megáll a munka, csoportosan jönnek haza és megindul a Munkáskörben az élet.

A község közepén, a templommal szemben épült a Munkáskör, a kubikusság klubja. Hivatalos neve: Keresztény szociális Munkás Egyesület. Valamikor kicsiny gerendás házacská volt, ma már impozáns L alakú épület, tágas játéktérrel, mely beépített színpadjával műkedvelő előadásokra népművelésre, táncmulatságra is nagyon megfelelő. A játéktérből nyílik a tágas ivószoba, ahol a söntésasztal mellől Bognár Jóska bácsi méri a három deciket a szomjas munkástorkoknak. (Ezidén ugyan megritkult a három deci, mindtöbben térnek át Gaál Sándor bátyánk recipéjére és két deci „fojtott“-at, szódavizet kérnek csupán!) Ebben az évben épült még egy harmadik helyiség is: az olvasószoba. A kubikus haladni, művelődni akar. Az önművelésért szívesen hoz áldozatot is. Büszkén emlegetik, hogy ez a nagyszerű munkás otthon tisztán az ő fillereiken épült, sem uraktól, sem kormánytól nem kaptak és nem is kértek segítyt.

Mert nyáron üres a munkáskör, télen azonban reggeltől éjfélig tömve van a csontos arcú, szikár kubikusokkal, akik itt élik társadalmi életüket, itt hallgatják meg a rádió híreit, itt olvasnak újságot, itt hányják-vetik meg a világ sorsát, itt szervezkednek közös munkára, s itt isszák meg a maguk egy két decijét. Egy-két pohárborocská mellett megnyílik a lelkük és csakúgy árad belőlük a szó. Tele vannak panasszal, gondnal. Sohasem volt valami virágos a kubikus élete. Nehéz munka, könnyű krajcár volt mindig a részük. Volt olyan év, amikor a maguk ennivalóját nem tudták megkeresni. Néhány évvel ezelőtt egyik csoport gyalog

jött haza maga előtt tolvá a talicskát Szentgott-hádról, mert annyit sem kerestek, hogy a vonat-költséget futotta volna. Máskor pedig a fél nyarat itthon töltötték, mert nem volt munka. Pedig a kubikusnak nyáron kell megkeresni a télirevalót is! Ebben az évben ugyan volt munka is, meg is fizették szépen, de most meg hiába a pénz, nem lehet élni belőle. Főképpen a tehetetlen öregek panaszkodnak, akiknek már kiesett kezükből a lapát nyele.

— Ötven esztendeig toltam a taligát — mondja egy forradásos, képű öreg munkás. — Az országnak csaknem minden részén megfordultam, utat építettem, mocsarat csapoltam s öregségemre vehetem a koldúbotot és megnézhetem, hány kapút szoktak Árokszálláson a kinyitni a koldús előtt...

A falon különböző plakátok, hirdetések. Egyik részletesen ismerteti az öregségi segítyt. Egyik hajlott gerincű öregember arra int:

— Ez is mi csoda? A semminél is kevesebb... — legyint — legjobb vón, ha felfordulna vénségiré az ember!

Igy az öregek! A fiatalok bezzeg nem sokat török a fejüket a gondnal. A játéktérben csattognak a biliárdgolyók, folyik a végnélküli ultimoparti, ugratják egymást a legények. A színpadon, függönyök megett gyülekeznek a legközelebbi színelőadás szereplői. Minden este fél nyolctól próba van. Olyankor leoltják a játéktér villanyait, leállnak a biliárdasztalok s a játszóközönség által alakul nézőközönséggé. Mindenki a nyitott függönyökkel folyó próbát figyeli. Előadás idejére némelyik néző jobban ismeri a darabot, mint maga a rendező. De azért mindig telt ház van. Ez a legjobb reklám. Ha jó a darab, főképpen, ha „nevetséges“ széthordják a híret és háromszor is le kell adni egy-egy színművet.

Az olvasóban ezalatt folyik a népművelés. A zárt ajtó mögül kihallatszik Vidra tanító úr hangja. A munkások figyelemmel hallgatják, érdeklődnek, közbeszólnak.

— Tanulni kell, mondják, mert a munkás-embernek az égvilágon csak egy fegyvere van: a tudása.

Van is itt népművelés! Néhány éve még szósnoki tanfolyam is volt. Minden iránt érdeklődnek, de főképpen a számtant szeretik. Értenek is hozzá. Zsivaj, láрма, pipafüst, játékzaj, vitatkozás, évdés. Csak akkor halkul a láрма, mikor a rádió híreket kezd nyekeregni. Abbahagyják a játékot, beszédet, mindenki a rádió köré gyűl, hátha valami vigasztalót hallanak.

Ezer gondjuk, ezer bajuk van. Legfőképpen az, hogy szegények. Dől belőlük a jaj, mint a szakadt cihából a pihe, véghetetlenül. Isten tudja, hogy lehetne megnyugtanni őket. Földreform? Van, aki el sem fogadná a földet. Mi kellene? Szociálisabb munkabér, emberségesebb bánásmód, magyarább szívesség, keresztényibb erkölcs, emberibb élet kellene. Oszintébb kézfogás kellene!

Szeretet kellene!

JÁRDÁN JÓZSEF

A kisember beszél...

Az élet manapság nagyobb terhet ró az emberekre, mint a múltban. Egyes ipari és élelmi cikkek beszerzése nehéz és aránytalanul drága. Mivel ezek a kérdések a közönség érdeklődésének előterében állanak, az Ugar minden számában meg-szólatat néhány érdekelt kisembert (iparost, kereskedőt, termelőt, szakmunkást), hogy nyilatkozzék mennyiben változott meg a helyzete, forgalma, anyaga, árúja van-e? Miben látja a nehézségeket maga és a közönség szempontjából. Mostani számunkban a cipész, szabó és a festő iparos, az alkalmazottak közül a borbélysegéd, a munkások közül a kőműves és a kistermelő beszél.

Esztréng István cipésmester: A helyzet a cipész iparban javult a multhoz viszonyítva, abból a szempontból, hogy a közönség jobban megbecsüli a jó munkát. Most ugyanis a kereskedőknél kifogytak a raktárak és egyébként a vásárló közönség — már aki cipő jegyet kap — nem üzletbe megy olcsó tucat cipőt venni, hanem a cipészhez, hogy azt az egyet jó anyagból és jól csináltassa meg. Ma megszűnt a „többször veszek olcsó cipőt“ elv. Máskülönbön anyag kevés van, a bőr ára éppen kétszerese a tavalyinak.

Nagy Gyula szabómester: Akinek van anyaga az most nagy úr és szerencsés. Az anyag drágasága egyébként nem befolyásolja a vásárlást azoknál, kik fizetni tudnak, mert mindenki igyekszik beszerezni a legszükségesebbeket. A vásári szabók, akik gazdasági munkásokat elégtének ki azonban rosszul állnak. A szegényebb osztály ugyanis nem bír lépést tartani az árakkal. A forgalomban téli

kabát és bunda készítése a légkevesebb, annál több a ruhák kifordítása.

Bojtos József szobafestő-mester: Az idén megsaporodott a festés, mert a talajvíz sok házat meg-rongált és tönkre tett. Sajnos a szakmában nem teljes az egyetértés. Az öreg mesterek ugyanis idegenkednek az újításoktól a fiatalokban viszont kevés az önálló tervezés. Az árakat sokan letörlik és ezért az árért csak selejtes munkát tudnak végezni. Az anyagbeszerzés igen nehéz és drágult 30%-al. Legnagyobb hiány az olajban mutatkozik.

Barta József, borbélysegéd: Nálunk csak a baj maradt meg. Minden drágult; a szakmában viszont 1939. nyara óta 10%, áremelkedést engedtek, de ezt sem veszik a borbélyok igénybe, mert a közönség nem szeret pl.: 33 filléért borotválkozni. A szappan hiány és drágaság sem hoz több embert az üzletbe, s a borbély szegény ember marad örök életére.

Pető Balázs kőművessegéd: A mult év jobb volt, van ugyan munkánk — különösen a talajvíz és az áradások miatt — de igen nagy a drágaság. Idényünk áprilistól november végéig tart. Ez alatt kell a télire valót is megkeresni. Az idén szerencsére biztosítva van a télire való.

Sándor János alattányi gazdálkodó: 7 hold saját és 7 hold bérelt földön gazdálkodom. Mivel rosszabb is lehetne; a viszonyokkal meg vagyok elégedve. A kenyér fejadag, ha szűkösen is, de elég. A nehézségek ellenben ott vannak, hogy bár meg-állapítottak a termelői és piaci árakat, nagyon drága a csizma — egy szeker kukoricát kell érte adni, s egy lajbiért pedig legalább egy mázsa búzát...

Három magyar...

Mintaképünk ki volna
Más mint Pató, Hary,
Meg Hazafi, e három
Hires nemakárki?
Egy ráérő, egy hazug,
Meg egy mellőngető,
Az égnek se együtő.
Mind másfelé menő.

Mintaképünk ki volna,
Mint Pató, e tudott,
E ráérő szép magyar,
Ki holpontra jutott?
Ki ne emelne neki
Szobrot vagy templomot,
Ki minden idők trónján
Oly halhatatlan holt?...

Mintaképünk ki volna,
Mint Hary, e hazug,
A nagy, vitéz mesélő,
Ki amit hat falut?
Ki mit akart el nem ért,
De hogy lássák azért
Fényben, hősen ragyogni,
Hát így szerzett habért!

Mintaképünk ki volna
Más, mint szép Hazafi,

Ama nótás és mentés
Nagyvérű Verai,
Kinek a düh és ököl
Legszébb díze, esze,
Kit nyers Koppányhoz illőn
Égig rángat heve?

Mintaképünk ki volna
Más, mint e három szent,
Ki ne csodálná őket,
Ilyen isteneket?
Hol találnánk példásabb
Három ily figurát,
Kikhez, mint ők mihozzánk,
Mi hasonlítanánk?!

RÉPÁS JÁNOS

ASSZONYOKNAK...

Időszerű tanácsok

A mai nehéz beszerzés mellett szükségünk van apró könnyítésekre a háztartási eszközök és anyagok előállításában.

Tüzelésnél hátramaradt anyagok

minden része felhasználható. A fahamuról tudjuk, hogy ma kevés, a mo-

sáshoz, suroláshoz nélkülözhetetlen pótlója a szappannak. Gondosan átszítva, leforrázva, kapjuk a kristálytiszta lúgot. A vegyes hamu is kitűnő segítő, ha zöldseget, burgonyát, akárrunk elartant, améhez a homok sokszor nedves vagy nehezen lehet beszerezni. Ez bizonyosan száraz! Ahol sok a fahamu, tisztán is használhatjuk erre a célra, sőt még tojás elrakásra is.

Portórlót

készíthetünk ócska harisnyákból, amit keskeny csikokra vágva megkötünk vagy meghorgolunk. Hogy tartósabb legyen, mosásnál ne dörzsöljük szét hiszen a ruhát nem a dörzsölés tisztítja, hanem az ottl anyagok. Tehát ezeketa a töröket beadtjuk hamulággal, feltesszük fölnt s jól átfőzve öblítjük.

Mivel mit pótolhatunk a takarításnál?

Süroló kefél ma igen drágán lehet beszerezni — pótoljuk szalma csomóval; sőt a rossz kefe felhasztja, szikkítja a padlót.

Felmosó ruhát nem lehet kapni, de mi magunk horgolhatunk jó erős fonálból, jókora táská nagyságú szőkcskát, elég ritka horgolással (mint a labda hálót). Lazán megtöltjük apró, tiszta rongyokkal, olyan lesz mint egy nagy szivacs. Ezzel itatjuk fel a vizez s közben tiszta vízben mindig átmoszuk a szivacsunkat.

ÉLES

SZEMMEL

Egyik előadás

megkedése előtt néhány úr jött össze. Egyikük örömmel újságolta, hogy X barátját Y vármegyébe kinevezték alispánnak. Már a többiek nevében is gratulált, sőt telefonált is a kinevezettnek.

— Remek egy vármegye — folytatta az úr nagy örömmel. — A főispán agglógnya, de nagy szeládon, az alispán elvált, a főjegyző elvált, két másik két főtisztviselő is elvált... ahogy azok ferblizni és kaláberezni tudnak az egyenesen csoda...

Az úri ember mindezt, mint valami kitűnő bizonyítványt mondta el örömmel és újongva.

Mi, ép erkölcsű érzéku emberek pedig azt hiszem mindnyájan megredült lélekkel és elcsomorodott szívvel gondolhatunk arra a szerencsétlen magyar vármegyére, melyeknek egy ilyen összehállítása tisztikara lehet, ha ugyan létezik valóban ilyen valahol. A magyar élet esztétikusságát jelentő a család széthullása. Ép erkölcsi érzékkel valahogyan nem igen tudjuk elhinni, hogy éppen ilyen emberek lennének alkalmassak helyrehozott városnak s a mécsesnek, a többi botor-káló lélek utbaigatására és vezetására.

Egy kultúresttel

kapcsolatban megkérdeztük az ifjúságot, hogy miért tartotta távol magát a megmosdulástól. Kérdésünkre egy válasz is érkezett, amelyből néhány sort okulás szempontjából közlünk:

„A hibát nem a fiatalokba kell keresni, hanem azokban, akik hivatalban vannak az ifjúság eszellemisségét irányítani. Ugyanis, amit tettek az ifjúságot, azt mindig az ifjúság megkérdésére nélkül tették és igen sokszor pont az ellenkező hatást váltották ki.”

Olvassuk el ezeket a sorokat és szóljunk hozzá!

A sok elmaradottság között

— ami itt a Jászországban észlelhető — is vezetőszerepet játszik a sport. Jászberénynek van ugyan egyetlen egy a társadalom által nem túlságosan támogatott sportegyesülete a Lehel, melynek csapata a jobb jövő reményében tengődik, de a nagy és kisközsegekben néma csend honol a sport felett. Hol sportol a Jászország fiatalja? A válasz roppant egyszerű: sehol.

A fiatalság

átképzéséről és kereskedői pályán való elhelyezkedéséről sokat beszélnek mostanában. Mindenki nagyon jónak találja, csak éppen ő nem cselekszik, vagy a fiától mégis „más” nevel. Itt a Jászországban pedig volna tennivaló. Nézzünk csak körül Jászberényben: a főtéren és közvetlen környékén hány nagy ületet bírnak — idegenfajú családok. S még egy kirívó eset: „Székely” ület cégabláját olvassuk az egyik ajtó felett. Meenyiben „Székely” es az ület? Nem mondom a székelyeket mi itt igazán megbetűnjük, ha a székely kifejezést éppen erre az ületre pazaroljuk.

Az előfizetők

gyűjtéséről beszélgetve megtudtuk, hogy az előfizetést csupán egy ember utasította vissza. Mikor megkérdeztük, hogy ki volt ez az egyen, legnagyobb ámulatunkra megtudtuk, hogy a város legnagyobb adófizetője. Mit szólunk erre? azt kérdezzük, talán hogy nem telik...?

Társaság

Művelődés

Szerekeozás

1. Végre komoly kulturális eseménye volt Jászberénynek: az újonnan alakult jászorsági Tollforgatók Társasága tartotta meg november elején bemutatkozó estjét. Az előadók és szereplők: Batáry Imre, Berzátty László, Blénessy János, Bognár Gyula, ifj. Fecske Sándor, Járdán József, Kisa József, Könyvi László, Németh Ferenc, Simon Ferenc, Vársárhelyi József helyszínyitották ezen az esten, hogy lehet itt találni a kulturális megmozdulásnak, csak akarás kell hozzá.

2. A Jászberényi tisztikar az idén is megrendezte hagyományos Hubertus vadászlovaglását a Cséróhalomnál. Szép lovas teljesítményeket — izgalmas kifutót láttunk.

3. A jászberényi gimnázium ifjúsága Széchenyire emlékezett, szép tartalmas műsoros délutánnal. Látszott, hogy gimnázistáink komolyan veszik azt a feladatukat, mely a életben vár reájuk. Széchenyi könyveivel, a Hitellel, Világgal, Stádiummal a kezükben, az ő meglátásaival, utmutatásaival és az ő szavaival: „Csak magunkban a hitbe, de egyszerűsággal a feltámasztási erő.”

4. Az első táncos estet rendezte meg a jászberényi leánykongregáció hangulatos műsorral és jó hangulattal.

5. Hasonlóan jól sikerült a jászberényi Naposvár leányklub pötttyes bálja. Sok pötttyes magyaros ruhában, sok helyes kislánnyal.

A szerkesztő asztaláról

A szerkesztésben közreműködik: Bognár Gyula és Karácsonyi József.

A JÁSZ KONGRESSZUS GONDOLATA

A növény világban a szaporodás különféle képpen történik. Néha maggal, néha dugványozással, néha pedig indák révén. A Jászország indák révén szaporodott. Az anyató itt maradt, de magától sok száz kilométerre bocsátotta ki az indáit. Vannak Jászok a Kőrös partján, a Kiskunságban, sőt, mint csodálkozva olvashattuk még a Csallóközben is Gután, hol még él a világos Jász öntudat, a közös összetartás szükségességének gondolata.

Az elmúlt években vajon mit tettünk mi ennek a gondolatnak az ápolására? Van talán rokon községünk ruszinföldön, de gondolunk-e a mi népünknek erre a származási indaszálainak ápolására?

Mindenhol készílik a háború utáni munkatervet. Mi is készülünk egy hamarosan megrendezendő Jász Kongresszusra, mely e talán hamarosan elpusztuló indaszálak helyett, a Jász származás, összejáratás és szeretet elszakíthatatlan acél szálait lesz hivatva újra a szívekben elhelyezni.

Köszönet. Lapunk megindulásakor köszönetet mondunk az Ugar minden munkatársának nevében dr. Antal István igazságügyi államtitkárnak, vitéz báró Urbán Gáspár főispánnak és dr. Péntes Sándor Jászberény város polgármesterének, kik az engedély megszerzése ügyében közbenjártak.

A jász községekbe: Felzárultunk mindenkit, aki erőt értes magában kapcsolódjon hatékonyan munkánkba. Dolgozzon, küldje el írását, mert a tehetség előtt nyitott minden kapu. A dillettánsok ellenben kívül maradnak.

Folyóiratunk állandó rovatvezetői: Gazdakör: dr. Erdős István; Olvasókör — munkáskör: Járdán József; Iparoskör — ifjúság: Kovács István; Egészségvédelem: dr. Schnitzler József; Művészet: Simon Ferenc; Társadalom: Szemes Gábor. Állandó vidéki munkatársaink: András Béla Jászpáti; Adám József Jászalsószentgyörgy; Bánhegyi Béla Jászfelsőszentgyörgy; Császár Elek Jászárokszállás; Cecse Árpád Alattán, Lékó Béla Jászkóhalma és Nemes János Jászkisér. A lapunkban közölt cikkekírókon és festőművészekén kívül munkatársaink a következők: Berzátty László, Blénessy János, Kisa József, Komáromy József, Kovács László, Marton József, Pazár Zoltán, Péntes László dr., Prückler József, Simon András, Timár József, Vajda György dr., Varga Imre dr. és Vékony Géza.

Köszönet a Jász Hírlapnak. Előkészítő munkánkban testvér lapunk a Jász Hírlap nagy segítségünkre volt, mert mindenkor helyt adott közleményeinknek. Jól eső örömmel vettük és köszönetet mondunk érte Fazekas Ágoston főszerkesztőnek.

Asszonyrovatunk vezetője írja a közönséghez: A háztartás művészet és kultúra! Mindenki, aki otthonát szereti és becsüli, fogadja megértéssel, olvassa érdeklődéssel, az erről szóló rovatunkat. A gazdasági viszonyok úgy alakultak, hogy a konyhával minden asszonynak törődnie kell. Ebben akar segíteni a háztartási rovat. Ismertetni eszközöket, amivel életünket könnyebbé tehetjük. Izes, olcsó recepteket adni. Siet az elfoglalt háziasszonyt segíteni: miként kell valamit kitesztítani és valami olcsó házi szert előállítani. Megmutatni, hogyan lehet egyszerű keretek között is megalósítani egészséges kultúrától áthatott életet.

Könyvismertetés. Általában az olvasmány az, amit legkevésbé válogatnak meg az emberek, s rendszerint nincs is bíráló érzékük a könyvek iránt. Fontos feladatunknak tartjuk, hogy már a jövő számtól kezdődőleg egy-két könyvismertetést adjunk, hogy rámutassunk a tehetséges írókra és távol tartjuk népünket a selejteztől.

Filmbíráló is lesz lapunkban, egyik fővárosi munkatársunktól. Különösen a magyar filmekre helyezünk súlyt és harcot hirdetünk a selejtes, álnepi filmek ellen.

Nagy Béla Alsószentgyörgy és Almásy Kálmán Kerekegyháza: Versük a következő számban jön: Küldjenek újakat is.

LAPUNK a lapok terjedelmének rendeleti korlátozása miatt 16 oldalon jelenik meg. Cikkeinkben hosszafoltást mindenkor örömmel vesszünk.

Előfizetők. Még lapunk megjelenése előtt bizalmunkkal ajánlékokat meg bennünket Jászberényből mintegy 250-an, Jászkisérrel 35-en, más községből is egy-egyan, hogy előfizetők táborába léptek. Legelső sorban is őket üdvözljük első megjelenésünkor.

Dancsa János esztétusméről ídösserről riportot írt lapunkban dr. Erdős István. Anyagtorlás miatt a riport jövő számunkba marad.

Milyen lesz a szabályozott Zagyva?

Talán a Hatvan—szolnoki vasútvonal építése óta nem volt olyan nagyszabású közmunka Jászberény környékén, mint most a Zagyva—Tarna szabályozása. Hónapok óta munkások százai dolgoznak már serény, kitartó munkával, hogy medrére szorítsák a rakoncátlan Zagyvát és véget vessenek azoknak a szörnyű áradásoknak, amelyek tengernyi vizet zúdítottak ezer és ezer hold kiterjedésű termőföldünkre, romba döntöttek tömérdek házat és tanyát, hajléktalanná és kenyérelkülivé tettek sok-sok dolgos földműves családot.

A szabályozási munkálatok vezetője, Bagyary Béla mérnök készségesen állott rendelkezésemre, hogy felvilágosítást adjon a munkák menetéről.

— A kiszélesített új meder — mondja Bagyary mérnök — csaknem mindenütt pontosan követi a régi meder vonulatát. Eddig csak két helyen végeztünk mederátvágást, a későbbi munkálatok során azonban több ilyen átvágás is válik szükségessé. Lehetetlenség lenne az új medret teljesen egyenes vonalba vezetnünk, mert ezáltal a folyónak olyan esést adnánk, amit az nem bírna el.

— A szabályozás után a Zagyva főmedre az úgynevezett Nagyer lesz, melyet a Tarna torkolatáig 40—44 méter szélességre fogunk kibővíteni. A meder közepén 120 cm mély vezetőárok vonul, ennek partján kisebb padka. A teljes mélység a vezetőárokkal együtt 480 cm lesz. A Tarnatorkolattól kezdődően 120 méter széles és 6 méter mély medret építünk. A töltések nem közvetlenül a partokon, hanem azoktól kisebb távolságra húzódnak, hogy ezáltal elejét vegyünk az esetleges beomlásnak és nagyobb teret biztosítsunk áradás idején a víztömegek számára.

— A mostani külsőzilip környékén állítjuk fel a vizelesztőt. Ez fogja szabályozni a városon keresztül vezető, úgynevezett belsőmeder vizellátását. Ide percnként 25 köbméter vizet bocsátunk, az ezt meghaladó mennyiség pedig a Nagyerbe folyik. Nyáron, szárazság idején a város elé érkező vízmennyiség elsősorban a belsőmedret fogja táplálni és ha a víztömeg a percnkénti 25 köbmétert meg nem haladja, a külsőmeder esetleg üresen fog állni. A belsőmeder is megtartja eddigi irányát, de természetesen teljes kitisztításra kerül.

— Nincsen tudomásom arról, — mondja a továbbiakban Bagyary mérnök — hogy tervbe volna véve a város alatt is egy elzáró zilip létesítése. Ezzel biztosítani lehetne ugyan a belterület vizellátását, de kétséges, hogy közegészségügyi szempontból nem esnék-e kifogás alá ez a megoldás.

— Kérem mérnök úr, — vetem fel a kérdést — a Zagyva és Tarna torkolatánál nem fog-e zavart okozni, ha a két folyó árja egyszerre fut össze?

— Nem. A Tarna vizének zömét a Mátrából kapja és ez a víztömeg olvadás, vagy nagyobb esőzés idején körülbelül két nappal korábban ér le, mint a Zagyva víztömege, amelyik a Mátra távolabbi részeiből és a Börzsönyi hegyekből kerül hozzánk.

— Mit szándékoznak tenni azzal a kitermelt földtömeeggel, melyet töltési munkálatok céljaira nem használtak fel?

— Ezt a földet a partmenti ingatlanokon halmoztuk fel. Egy részéből gödröket töltöttünk, a legtöbbet azonban ott hagyjuk és a parti tulajdonosokat a kincstár kárpótolni fogja. Körülbelül 80.000 köbméter földről van szó. Hallottam róla, hogy a városnak szándékában van ezt a földet, vagy annak egy részét legalább is, utak töltésére felhasználni. A gondolatot nagyon egészségesnek tartom, hiszen soha vissza nem térő alkalom ez, amikor a város ingyen jut ilyen óriási mennyiségű kitermelt földhöz. A fuvarkérdést is meg lehetne talán oldani közmunkával.

Cs. É. és F. Ferenc „Kubiknok”-e, felvétele.

— Jászberény környékén átlagban 4—500 emberrel dolgozunk. Munkásaink nagyrésze helybéli. Az idevalókat előnyben részesítjük és igyekszünk minden jelentkező munkást alkalmazni. A munkabérek a munkák minősége szerint igen különbözők és általában jól fizetjük embereinket.

— Igaz-e az, hogy a szünidő folyamán nagyszámban jelentkeztek diákok is munkára?

— Igaz. Talán 15—20 diákgyerek dolgozott nálunk. Szívesen vettem fel őket, mert örültem, hogy keresethez jutnak és biztam is benne, hogy a nálunk végzett munka nemcsak testileg, de lelkiileg meg fogja edzeni őket. Nem is csalódtam bennük. Kikérdeztem őket, hogy mire akarják fordítani keresményüket. Valamennyien nagyon komolyan fogták fel a dolgot és sokra értékelték azt a pénzt, amelyikért bizony elég keményen meg kellett dolgozniok. *

Napszámos diákok, ha egykor deresedő fővel elsétáltak majd a kanyargó Zagyvatöltésen, büszkén mesélhetitek, hogy annak megépítésénél a ti verejtéketek is hullott és én hiszem, hogy ez a munka jobban megérlelt titeket az élet küzdelmeire, mint akik azokra csak az iskola padjaiban készülödtök.

NÉMETH FERENC

Erdély földjén és népén segít, ha

Erdélyi Nyereménykötvényt

vesz.

Milliós nyeremények — 4°/₁₀₀-os kamat.

Jegyezze a

Jászkerületi Népbankban

Szeresd Erdélyt

végy

kötvényt

az Egyházmegyei
Takarékpénztárnál

Jászberény város közönségének
karácsonyi ajándéka az újonnan
épített fővárosi nivójú

Lehel Mozgó
megnyitása

Teljes

bizalommal

vásárolhat

a

Hangyában

Buzacsúvázáshoz csúvázószerek:

Porzol, Tilantin, Arzópác

Egér és patkány irtáshoz:

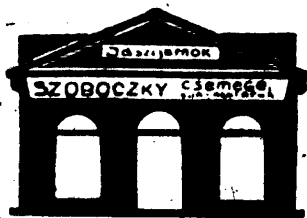
(Zelio) mérgek állandóan kaphatók

Jánváry Endre GYÓGYSZERTÁRÁBAN JÁSZBERÉNY

Jön a Mikulás és a KARÁCSONY

SZOBOCZKY GYULÁNÁL

okvetlen megálljon

Buzát és rozst

vásárol

Fecske Sándor

Hombár főbizományos

malom

Jászberényi Hitelszövetkezet

(O. K. H. TAGJA)

GABONA OSZTÁLYA, MINT A „FUTURA”
ÉS A „HOMBÁR” FŐBIZOMÁNYOSA
JÁSZBERÉNY

Telefon: 67. Iroda és raktár: Apponyi-tér 25.

Vasúti raktárak: Jászberény és Jánoshida-Boldogháza.
Gabonaneműek, magvak vétele, eladása.
Magtermelés. — Gyapjávétel.

SIMON JÁNOS

Vacuum Oil Company Rt.
jászberényi lerakatos

kijelölt petróleumnagykereskedő

Benzinkút szolgálat:

Apponyi-tér 25.

Telefon: 67.

UGAR

1941-1944. /1-4.évf./

Jászberény.

Megj.: havonként.

Jászsági folyóirat.

A felvételeket az Országos Széchényi
Könyvtár H 20.637.számú anyagáról ké-
szítettük.

1941. /1.évf./

Megyan: 1.szám.

dec. 1.

Borítólap: 1.számhoz.